

Cuprins

1. De ce să citesc această carte?	9
2. Stabilirea unui SCOP și a obiectivelor mai mici care ne conduc spre acesta. Preia controlul și stabilește-ți prioritățile	22
3. Bugetul personal, planul de economii și investiții. Preluarea controlului asupra situației financiare	30
4. Creșterea veniturilor. Educație, muncă, negociere, pasiuni transformate în resurse	57
5. Investiții	68
<i>Riști investind în active?</i>	70
<i>În ce pot investi?</i>	71
a) Conturile de economii și depozitele bancare	71
b) Obligațiunile	74
c) Acțiunile.....	75
d) ETF-uri.....	79
e) CFD-uri	80
f) Criptomonedele.....	84
g) Mărfurile	86
h) Metalele prețioase	86
i) Investițiile imobiliare	90
j) Peer to Peer Lending (Împrumuturi între egali).....	93
k) Obiectele de Artă	95
l) Tranzacționarea valutelor.....	96
m) Depozitul de numerar sau bani lichizi necesari unor oportunități deosebite.	96

n) Puterea dobânzii compuse și importanța timpului în investiții.	98
o) Ce sumă îți este necesară lunar sau anual pentru a fi independent financiar?.....	100
p) De ce oamenii nu investesc.....	101
q) Idei de tranzacționare.....	106
r) Cum se pierd banii pe burse.....	119
s) Cum aleg un broker?.....	125
6. Psihologia banilor.....	130
<i>Importanța recompenselor.....</i>	<i>134</i>
<i>Puterea obiceiurilor Este o diferență uriașă între a ști și a putea.....</i>	<i>146</i>
<i>Elimină piedicile din calea noilor tale obiceiuri.....</i>	<i>160</i>
<i>Ești dispus să plătești prețul succesului?.....</i>	<i>167</i>
<i>Puterea de a spune am destul.....</i>	<i>169</i>
<i>Moralitatea afacerilor.....</i>	<i>171</i>
7. Educația financiară pentru copii.....	173
8. Câteva povești adevărate.....	180
<i>Og Mandino – Puterea unei cărți.....</i>	<i>180</i>
<i>Raymond Albert Kroc (Ray Kroc) – Niciodată nu este prea târziu.....</i>	<i>181</i>
<i>Chris Gardner – Un om fără adăpost în căutarea fericirii.....</i>	<i>183</i>
<i>Un Sfânt Nicolae al vremurilor moderne – Obligația morală a celor cu bani.....</i>	<i>186</i>
9. Scurtă istorie a banilor.....	188
Concluzie.....	192
Bibliografie.....	199

1. De ce să citesc această carte?

Iată ce oportunitate avem azi: putem începe un nou capitol interesant al vieții noastre. Este vorba de educația financiară pentru o viață mai bună și mai ales cu mai multă libertate pentru alegerile noastre. Această carte este harta către o comoară îngropată chiar în apropierea ta, dar pe care încă nu știi cum să o găsești. În jurul tău se învârt zilnic sume mari de bani, dar poate nu deții suficienți pentru a-ți realiza planurile.

Gândește-te la cât timp petreci în anumite interacțiuni sau relații. Unele se termină după o perioadă cum ar fi: grădinița, școala, liceul, poate facultatea. Cât timp petreci în legătură cu un hobby? După o anumită vârstă, chiar relația cu propria familie de origine devine mai redusă, ca timp și frecvență, de exemplu întâlnirile cu părinții, ești 8-10 ore plecat la muncă, îți schimbi locuința, poate muncești într-o altă localitate, reușiți să vă întâlniți la sfârșitul săptămânii sau de sărbători.

Acum realizează cât de intensă și de îndelungată este relația oamenilor cu banii. Intri în relație cu ei de la vârste fragede, când ceri lucruri părinților sau poate că primești sume de bani de ziua ta ori de sărbători. Poate, de la o anumită vârstă, începi să faci mici activități pentru rude sau cunoscuți ca să ai câțiva bani de buzunar. Apoi, de la un moment dat, începi viața de angajat, patron sau lucrător pe cont propriu și practic cele 8, 10 sau 12 ore pe zi lucrezi pentru bani: îi cauți, te bucuri de prezența lor, te întristează absența acestora. De fapt, și când părinții te trimit la școală sau la facultate ei te pregătesc pentru momentul când va trebui să te descurci și să generezi proprii tăi bani. Părinții nu cred că vor neaparat să știi anumite formule chimice, teoreme matematice sau conjugările verbelor, ci vor să se asigure că vei avea cum să te

întreții în viitor (adică să ai bani). Această relație cu banii durează, (poate), până în ultima zi a vieții noastre.

Petreci timp în această relație când încerci să găsești metode de a face bani, iar apoi ești în relația cu banii când te gândești: singur, cu familia sau cu cei de la firmă și cum vei folosi acele fonduri.

Concluzia acestei reflecții este că: **una dintre cele mai importante și lungi relații din viața noastră este cea cu banii**. Este o relație pe care, dacă o tratezi cu atenție și cu respect, vei fi recompensat pe deplin, dar care, dacă o neglijezi, ar putea să te coste. Trebuie să conștientizăm când obținem bani muncind, că plătim bunurile sau serviciile nu cu bani ci cu bucați din viața noastră.

Pentru lucrurile importante din viață e bine să te pregătești cu mult timp înainte. Dacă vrei să intri la un liceu bun sau la o facultate de renume nu e suficient să înveți în seara dinainte. Unii încep cu câțiva ani mai devreme ca să aibă succes. Dacă vrei să câștigi un concurs sportiv trebuie să te pregătești cu mult timp înainte și să te antrenezi mai mult decât ceilalți. Dacă vrei să ai o relație afectivă cu cineva trebuie să vii pregătit. Gândește-te la câte se „înhamă” tinerii care vor să construiască o relație cu un partener/parteneră.

E bine să fii pozitiv și să crezi în oamenii din jur, dar nu aștepta ca guvernul, primăria sau vreo rudă să vină să îți rezolve problemele. Când intri în apă e bine să știi să înoți: poate, când strigi după ajutor, salvamarul e obosit și nu te aude nimeni.

Sunt unele lucruri care ne influențează extrem de mult, poate zilnic, chiar dacă le dăm importanță sau nu, cum ar fi sănătatea și banii. Poți să te preocupi din tinerețe de un stil de viață sănătos și acest lucru să te susțină în toate aspectele vieții tale: muncă, timp liber, relații. Sau poți spune că nu te interesează acest lucru și să dezvolți obiceiuri nocive. Pericolul cel mare este că, adesea, deteriorarea se petrece pe nevăzute, la fel ca infiltrațiile de apă de

la baza unei clădiri de cărămidă din care, dacă trece prea mult timp, nu-ți mai rămâne decât o ruină. Toate celelalte domenii de activitate vor fi grav limitate sau distruse.

La fel se întâmplă în zona financiară. Obiceiurile sănătoase vor crea un efect compus, pe termen îndelungat, obiceiuri care îți vor aduce mulțumire, libertate și control asupra situațiilor. Neglijarea acestor aspecte poate duce la lipsuri, datorii împovărătoare, deteriorarea relațiilor umane și pierderea stării de bine. Se zice că un înțelept învață din greșelile altora, un om normal din greșelile sale, iar un nepriceput își repetă propriile erori. Sper ca tu să faci parte din prima categorie.

Trebuie să fim pregătiți pentru viitor. Indiferent cum ar fi acesta. Amintiți-vă exemplul lui Noe care a construit un vapor pe uscat. El nu a avut doar o viziune asupra viitorului ci și tăria, curajul și perseverența de a construi ceva important chiar și atunci când oamenii râdeau de el. **El a transformat o viziune în realitate.**

Am înțeles că managementul banilor este o știință, sau un joc pe care poți să îl înveți. E la fel cum te pregătești să lucrezi la calculator, să înveți să conduci o mașină sau să faci alte lucruri noi. Nu toți știi să faci lucrurile acestea și nu toți sunt la fel de buni. Când vrei să înveți un joc e bine să înveți de la cei care sunt buni. Spun asta pentru că, de multe ori, noi învățăm în mod informal să jucăm acest joc de la rude, cunoscuți sau de la cei care ne înconjoară, persoane care, de multe ori, nu sunt experți sau care joacă prost. Ai vrea să mănânci sau să înveți să faci mâncare de la cineva care gătește oribil? Asta facem noi atunci când urmăm modele de comportament financiar care nu au avut rezultate bune ori au condus la eșec. Când auzi sau vezi ce fac cu banii oamenii din jurul tău, deja ți se face educație financiară fără să știi. Dacă părinții sau prietenii tăi economisesc și investesc în mod constant

iar apoi se bucură de rezultatele investițiilor, deja ai un tipar mental bun al relației cu banii.

Un alt aspect important al diverselor jocuri este că, după ce joci mult timp, începi să îți dai seama ce urmează să se întâmple, cum reacționează ceilalți jucători la stres, cunoști bine harta jocului și poți anticipa dacă urmezi un anumit drum unde se va ajunge. ***Capacitatea de anticipare este o putere uriașă în lumea financiară, care se dezvoltă greu, dar care dă rezultate incredibile.*** Dacă îți vei dezvolta această abilitate e doar o chestiune de timp până când rezultatele vor apărea. Ești ca un comandant care câștigă războiul pentru că poate anticipa mișcările adversarilor, cunoaște din timp evoluția vremii și a studiat atent terenul, cu mult timp înainte ca acolo să se dea o bătălie.

Un prim lucru pe care trebuie să îl înțelegem este cum să ne poziționăm, sau ce joc jucăm. Dacă cineva vrea să câștige în jocul banilor, atunci el trebuie să se poziționeze în zona celor care iau profitul din activități iar aceștia sunt proprietarii de companii, deținătorii de acțiuni sau cei care desfășoară activități independente. De multe ori, oamenii sunt atrași într-un joc al poziției sociale în care ei își irosesc resursele de timp și energie pentru a ocupa anumite funcții într-o ierarhie, într-o instituție sau într-o companie. Ori cumpără case, mașini, haine, obiecte pentru a demonstra în fața altora ce situație bună au. Oricât de mult vei avansa în ierarhia unei companii, nu vei avea o poziție asemănătoare proprietarului și probabil nu vei avea partea din câștigul pe care îl are acesta.

Robert Kiyosaki¹, în cartea: *Tată Bogat, tată Sărac. Educația financiară în familie*, spunea, din amintirile legate de

¹ Kiyosaki T. Robert, Lechter L. Sharon, *Tată Bogat, Tată Sărac. Educația financiară în familie*, Ed. Curtea Veche, București, 2000, p. 11.

sfaturile primite de la tatăl natural și de la tatăl educat financiar: „Învață să te poți angaja la o companie bună”, – zicea primul, iar celalalt sfat suna: „Învață ca să cumperi o companie bună”. (Au fost oameni care au râs când le-am vorbit despre această idee din cartea lui Kiyosaki, spunând că noi nu putem cumpăra o companie, dar realitatea este că nu poți cumpăra azi poate o întreagă companie, dar la primul salariu poți începe să cumperi acțiuni la ea. Peste câțiva ani de acumulare vei fi unul dintre cei care se bucură consistent de profit!)

Este important să înțelegi că, dacă încă nu ai statut de proprietar sau de investitor, adică nu ai o modalitate de a produce venituri (altfel decât din munca salariată, cum ar fi banii produși de o firmă, chiriiile obținute de la anumite proprietăți, dobânzile produse de diverse tipuri de capital), ești doar un simplu consumator, cheltuiești toți sau aproape toți banii obținuți prin muncă în luna anterioară. În plus, dacă lucrezi la o companie, adevăratul câștigător este proprietarul (cel care ia profitul acelei munci) iar tu ești doar plătit pentru timp și efort. Pe de altă parte, tu, după ce iei acei bani începi să cumperi bunuri și servicii, adică generezi profit pentru alți proprietari, pentru cei care au acțiuni la bănci, companiile de utilități, companiile auto, companiile de la care cumperi produse electronice gen telefon, laptop, televizor, etc. Propunerea mea pentru tine în acest material este să devii unul dintre acei proprietari de companii ce furnizează bunuri și servicii, care se bucură de adevăratele câștiguri produse de muncă și investiții. Poate nu e foarte ușor să devii un campion financiar, dar trăiești într-o lume unde poți face asta. Dacă ai o șansă, de ce să nu încerci? De fapt, participantul mai bun este cel care dezvoltă mecanismele de a prelua treptat părți din banii celor care joacă prost, celor care sunt neatenți, celor care nu înțeleg bine regulile,

celor cheltuitori, celor care sunt încrezuți, etc. Dacă vei da atenție acestor aspecte, te vei situa printre câștigători, dar dacă nu te vei pregăti la acest joc la care probabil că oricum participi (adesea într-o formă neatentă), poți fi printre pierzători chiar fără să știi.

Cât timp ai doar rolul de consumator la sfârștul fiecărei luni după ce primești banii este ca și când totul se șterge și trebuie să o iei de la capăt, trebuie să muncești încă o lună ca să primești alți bani. Când devii investitor, fie deschizi o companie (care funcționează bine) sau cumperi acțiuni la firme puternice, banii tăi vor produce câștiguri an de an, atâta timp cât acele companii vor exista și vor genera profit.

Nu privi banii ca pe niște hârtii sau nu te gânde doar la obiectele pe care poți să le cumperi cu ei. Îmi place să asociez banii cu libertatea de a alege, cu resursa timp și cu bucuria pe care o putem aduce celor din jurul nostru. Îmi amintesc un exemplu a lui Ken Honda², un autor japonez pasionat de psihologia banilor, care, atunci când a ajuns independent financiar, își petrecea timpul, adesea, plimbându-și fetița și ocupându-se de ea. Într-o zi a văzut o mamă care se certa cu copilul ei pentru că nu avea timp să stea cu el în parc, deoarece se grăbea la muncă. El și-a dat seama că mama, dacă ar fi putut, ar mai fi stat, dar era stresată să nu întârzie la serviciu. În acel moment a înțeles că oamenii fără o situație financiară bună au nevoie de ajutor, au nevoie de educație pentru o viață plăcută. Să nu îți închipui că vrem să creăm o lume ideală, în care toți oamenii să aibă destui bani ca să stea acasă și să poată călători după pofta inimii, dar e nevoie de o lume în care să putem acorda momente de bucurie celor din jurul nostru.

² Honda Ken, *Bani fericiți, Artă japoneză de a face pace cu banii tăi*, Ed. Act și Politon, București, 2023, p. 11.

Aplicarea ideilor din această carte te va ajuta să ajungi mai repede la destinația dorită, la prosperitate sau la o independență financiară care îți va permite, astfel, să câștigi cea mai importantă resursă pe care o poți avea: **TIMPUL**. Unele lucruri materiale, – chiar și banii, – pot fi obținute prin diverse mijloace, însă o oră sau o zi care a trecut nu mai poate fi niciodată recuperată. Dacă vei amâna prea mult, dacă nu vei folosi experiențele altora de pe acest drum și vei începe de la zero, făcând toate greșelile specifice zonei financiare vei ajunge la destinație foarte târziu. Fii inteligent asemeni unui călător care folosește hărți reactualizate și experiența unor ghizi încercați pentru a-ți atinge obiectivele. Altfel există riscul să te rătăcești noaptea pe munte și să rămâi cu ideea că vacanțele în natură sunt cele mai neplăcute experiențe, când, de fapt, cu o pregătire adecvată ele pot fi încântătoare.

Sir Fracis Bacon a spus: „Banii sunt un slujitor bun dar un stăpân rău”³. Gândește-te câți oameni aleg un loc de muncă doar pentru bani și căroră nu le place ceea ce fac. Care acceptă umilințe din partea șefilor sau a colegilor pentru că nu văd în mintea lor o alternativă. Independența financiară nu este făcută pentru un teanc de bani, ci pentru o viață autentică în care să facem activități din pasiune și din dorința de a contribui la crearea unei lumi mai bune pentru noi, pentru cei din jur și pentru cei care vor veni după noi. Închipuie-ți că părinților tăi li se strică mașina de spălat, ce crezi: e mai bine să suferi alături de ei pentru că nu aveți bani să vă cumpărați una nouă, sau ar fi mai bine să le faci o surpriză cumpărând alta mai bună în loc? Fratele tău a rămas fără loc de muncă, ce crezi că e mai util: să învinuiești sistemul social

³ Robbins Tony, *Banii. Stăpânește jocul. 7 pași simpli spre libertatea financiară*, Ed. Act și Politon, 2016, p. 37.

imperfect și să-l trimiți să se descurce singur sau să-l poți hrăni și susține un timp până va găsi un nou loc de muncă?

În relația dintre om și bani putem avea situația în care banii îl pun pe om să lucreze. Omul care merge permanent la serviciu să lucreze pentru bani. Banii sunt cei care dictează ora la care te trezești și ora la care ai voie să pleci acasă. Banii sunt cei care îți spun câte zile libere ai voie să petreci pe an. Ceea ce noi ar trebui să urmărim este să punem banii să lucreze pentru noi, adică să investim până în momentul în care banii câștigați pasiv ne fac liberi. Mai există și o a treia categorie de persoane: cei care se îndepărtează de legătura cu banii: asceții, cei care se retrag din lume și trăiesc din providență.

E o vorbă care spune că cei care au vor câștiga mai mult, iar cei care au lipsuri vor sărăci.⁴ Ar trebui să dăm atenție acestei parabole, căci unii sunt asemeni celui care pune niște fructe mici într-o sacoșă spartă, chiar dacă el culege și pune permanent, ele se scurg prin găurile necusute (care sunt viciile, superficialitatea, risipa, etc).

Banii au putere adevărată atât asupra lucrurilor cât și asupra emoțiilor, important e cum îi folosim. Ei sunt ca un foc nimicitor care poate să ardă și să distrugă dacă e scăpat de sub control, dar care poate să încălzească, să transforme materia, să protejeze momentele „reci” ale vieții.

Prin exemplele acestea vreau să insist asupra influenței emoționale pe care o pot avea banii asupra vieții noastre. Modul în care ar trebui să îi percepem. Modul în care să operăm cu ei. Multor oameni le este rușine să vorbească despre bani ca atunci când ar discuta despre ceva vulgar, rușinos. Au reacții afective ciudate legate de ei: se rușinează când au mulți și sunt disperați

⁴ Evanghelia după Marcu 4,35.